

1. Шевага В.М. Невропатологія: підручник для ВНЗ III–IV р. а. 2-е вид./А. В. Паєнок, Б.В. Задорожна. К. : «Медицина», 2009. 183 с.

2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 17.04.2014 № 275 Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Геморагічний інсульт (внутрішньомозкова гематома, аневризмальний субарахноїдальний крововилив). Режим доступу: https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2014_275_ukpmd_gi.pdf

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. 183 с.

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Лариса Дрозд,

старша викладачка кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Гармонійний розвиток дитини неможливий без своєчасного розвитку просторових функцій. Просторові уявлення мають універсальне значення для всіх сторін людської діяльності та охоплюють різні сторони їхньої взаємодії з дійсністю. У дошкільному віці просторові уявлення формуються у межах практичних занять. Одним із видів практичної діяльності дошкільнят є конструювання[1; 2].

Дидактичні ігри можуть широко використовуватися для розвитку просторових уявлень у дошкільнят. У процесі конструювання важливо, щоб педагог, який пояснює дітям послідовність дій, стежив за своїм мовленням, точно і правильно використовував просторові поняття, чітко відображав у своєму мовленні взаємне розташування елементів в просторі і т. д. Бажано, щоб вихователь просив дитину частіше розповідати про те, що вона робить, стимулюючи використання просторових понять та структур із просторовим значенням у самостійному мовленні. У цьому випадку мова виступає також як засіб аналізу зорової ситуації або рухової діяльності, які у свою чергу мотивують мовленнєву діяльність та сприяють формуванню системи лексико-граматичних засобів мовлення, що відображають усю різноманітність просторових відносин між предметами. Для більш осмисленого просторового розвитку необхідно спонукати дітей до самостійного використання просторових уявлень та забезпечувати перенесення отриманих знань та умінь до інших видів діяльності [1; 3].

Цікавим матеріалом для конструювання є навчально-ігровий посібник «Логічні блоки» Дьєнеша. Даний посібник являє собою дидактичний матеріал, складений із 48 логічних блоків, що розрізняються за чотирма ознаками: формою - круглі, квадратні, трикутні, прямокутні; кольором – червоний,

жовтий, синій; розміром - великий і малий; товщиною - товсті і тонкі. Використання логічних блоків в іграх з дошкільнятами із ЗНМ дозволяє моделювати важливі поняття не тільки математики та інформатики, але й сприяє розвитку просторових функцій [4].

Величезну зацікавленість у дітей дошкільного віку викликає предметно-ігрова система «Соти Кайє». Набір призначений для формування у дітей конструктивної діяльності, у процесі якої проходить розвиток просторових уявлень та інтелектуальний розвиток дитини, у тому числі її здатності до технічної та архітектурної творчості. У той самий час набір В. А. Кайє також дозволяє перед дитиною ставити суто дидактичні завдання: скласти композицію за вказівкою дорослого або за прикладом, наведеним у цьому методичному посібнику. Дана ігрова система складається з 84 об'ємних елементів, кожен у формі шестикутника та 21 варіант мозаїчних малюнків на лицьовій стороні, зворотна сторона гладка і однотонна [4].

Дидактичний набір «Палички Кюїзенера» підходить для розширення можливостей конструктивної діяльності дошкільнят. Набір різнокольорових паличок Кюїзенера складається з 116 палочок (призм), що розрізняються за кольором (10 кольорів) та довжиною [4]. За допомогою цього навчального матеріалу можна не тільки розкласти ціле на частини, виміряти предмети за умовними мірками, що допоможе запам'ятати склад числа із одиниць та наближує до математичних процесів.

Особливий інтерес для дошкільнят із ЗНМ представляють дидактичні ігри Б. П. Нікітіна та В. В. Воскобовича. Різноманітність дидактичних матеріалів дозволяє вирішувати завдання розвитку просторових функцій різної складності. Як приклад розглянемо одну з найвідоміших ігор Нікітіна «Склади квадрат». Це спрощена форма головоломки, в якій потрібно скласти з різних частин рівний і цілісний квадрат. Навчальний дидактичний матеріал «Склади квадрат» представлений у трьох варіантах, з різним рівнем складності. Вони відрізняються кількістю елементів квадрата. Квадрат-зразок доступний лише у першій версії [5]. Складаючи квадрати з різнокольорових шматочків різної форми, дитина виконує різні види робіт, неоднакові за змістом та складністю, що сприяє розвитку інтелекту, просторового мислення, логічного мислення, математичних та творчих здібностей дошкільнят[3].

Інший навчально-методичний дидактичний посібник Б. П. Нікітіна - кубики «Склади візерунок», який складається із 16 однакових кубиків. Усі 6 граней кожного кубика пофарбовані по-різному, у 4 кольори. Для дітей, які мають великі проблеми з просторовою орієнтацією, роботу починають із використання шаблонів з 4-х кубиків. Зразок розміщується вихователем, дитина будує поряд свою фігуру. Потім можна перейти на друкований шаблон із сіткою. Якщо завдання складне, вихователь може самостійно зібрати частину фігури з 2-3 кубиків та дати дитині добудувати конструкцію або скласти всю фігуру та розібрати її. Потім, коли дитина ознайомиться із завданнями із 4-х блоків з надрукованою сіткою, можна переходити до схем без сітки. Після вільного орієнтування у фігурках із 4-х кубиків можна переходити до складання шаблонів із 9-ти, а потім і 16-ти кубиків. Робота з кожним набором кубиків ґрунтується на описаному вище методі.

Дидактичний посібник «Унікуб» Б. П. Нікітіна допомагає дітям дошкільного віку зрозуміти закони тривимірного простору, розвиваючи просторові уявлення та просторове мислення. Кожен із 27 кубиків «Унікуба» пофарбований у три кольори по-своєму. Це відкриває унікальні можливості для конструювання з Унікубом можна зібрати 60 різними способами [4].

Серед дидактичних ігор для творчої діяльності дошкільнят особливе місце посідає квадрат В. В. Воскобовича. Квадрат виготовлений із щільної тканини з наклеєними із двох сторін легкими пластиковими трикутниками контрастних кольорів. Квадрат може бути дво- або чотириколірним. Призначений для розвитку моторики, просторового мислення та логіки у дітей. Існує кілька ігрових варіантів створення просторових уявлень за допомогою квадрата Воскобовича: дитина створює фігури пообразу; дорослий розповідає дитині казку і в процесі розповіді з допомогою квадрата створює ключових персонажів казки, далі дитина має сама зібрати героїв; за допомогою дорослого дитина може вигадати казку про перетворення квадрата. Разом з дитиною можна розглянути, як виглядає той чи інший персонаж [4]. Спочатку в ігровій формі дитину знайомлять із квадратом, потім висвітлюють загальний алгоритм складання будь-якої фігури: діти виконують складання фігури разом із вихователем за показом; вивчають схему поступового додавання; самостійно складають фігуру за схемою; промовляють всі дії при складанні; самостійно складають фігури по пам'яті.

«Геоконт» або «Різнобарвні павутинки» В. В. Воскобовича - дидактичний посібник з накладеною на неїплівкою з координат. На ігровому полі встановлені пластикові гвіздочки, на які натягнуті різнокольорові «динамічні» резиночки. В результаті такого оформлення виходять силуети предметів, геометричні фігури, візерунки, цифри та літери. За допомогою дидактичних ігор розвиваються просторові функції, сенсорні здібності (вивчення кольору, форми, розміру), розумові процеси (конструювання за словесними моделями, побудова симетричних та асиметричних фігур, пошук та визначення закономірностей) та творчі здібності.

В набір «Прозорий лід» В. В. Воскобовича входить 30 квадратних прозорих пластин. Одна пластина повністю забарвлена у синій колір, в інших зафарбована лише частина квадрату. Завдання у інструкції поділені на три групи. У першу групу завдань входять завдання, пов'язані з аналізом геометричних фігур та взаємозв'язком частин з цілим, у другу групу складання квадратів з різних частин та різних фігур, а до третьої групи - «Вертикальне доміно». Завдання спрямовані на засвоєння будови геометричних фігур та їх розмірів; розвиток уміння створювати геометричні фігури з частин, розуміння зв'язку між цілим та частиною; розвиток навички побудови предметних силуетів шляхом накладання або розкладання пластинок, розвиток просторового орієнтування, уваги, пам'яті, уяви, вміння аналізувати та порівнювати, розвиток творчості, мовлення та дрібної моторики рук [3].

Отже, завдяки конструюванню з різних матеріалів з використанням дидактичних ігор діти дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення задіюють у своїй роботі максимальну кількість аналізаторів, що дозволяє досягти позитивних результатів у розвитку просторових уявлень [1]. Ці завдання

завжди цікаві дітям дошкільного віку із ЗНМ, підвищують працездатність на заняттях, розвивають творчі та мовні здібності дітей.

Список використаних джерел:

1. Богуш А., Луцан Н. *Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. 2-ге вид., доповн. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 304 с.*
2. *Голота Н. Сучасні проблеми ознайомлення дітей дошкільного віку з простором та часом. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015, № 2 (46). С.219-227*
3. *Каменщук Т. Д. Особливості формування просторових уявлень як однієї із складової психічної діяльності дітей в нормі та з порушеннями у розвитку. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць ; за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Вип. III. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори, 2012.*
4. *Крутій К., Маковецька Н. Скарбничка ігор для розумних батьків і кмітливих дітлахів. Запоріжжя: ЛПКС ЛТД, 2004.204с.*
5. *Путешествие в страну умных игр!: [Электронный ресурс] URL: <http://www.corvet-igra.ru>.*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ЕКСПОНАТІВ ПОЛТАВСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ В. Г. КОРОЛЕНКА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Світлана Ємець,

магістр культурології, старший науковий співробітник Полтавського літературно-меморіального музею імені В. Г. Короленка

Соціалізація – процес входження людини в суспільство разом із її соціальними зв'язками та інтеграцією в різні типи соціальних спільнот, унаслідок чого відбувається становлення соціального індивіда, стверджують науковці. За своїм змістом, – повідомляють дослідники, – соціалізація – це процес двобічний, який містить, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків, з іншого – активне відтворення індивідом системи соціальних зв'язків за рахунок його діяльності, входження в соціальне середовище [2, с. 79]. Під соціалізацією, – стверджує А.Й. Капська, – потрібно розуміти оволодіння нормами і правилами життя в суспільстві, знаннями і вміннями будувати стосунки, що дозволять особистості здобути такі характеристики: ставлення до іншої людини як до самоцінності; здатність до самовіддачі як умови чи способу реалізації такого ставлення до інших людей; творчий характер життєдіяльності, здатність до вільного волевиявлення; можливість самому проектувати майбутнє; внутрішня відповідальність перед собою, іншими людьми, минулим і майбутнім; прагнення зрозуміти смисл життя [5, с. 7].

Названі вище якості характеристики студенти мають змогу здобути під час проходження практики на базі Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка, де вони дізнається про полтавський період життя Володимира Галактіоновича Короленка. “Совістю інтелігенції”, “адвокатом слабких і пригноблених”, “моральним генієм”, “апостолом дієвої любові” називали